

„Anelis Plus” Asociația pentru obținerea literaturii științifice internaționale (I)

(„Anelis Plus” Association for obtaining the international scientific literature)

GHEORGHE POPA

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Blvd. Carol I nr 11, 700506, Iași, România

Foundation history of the “Anelis Plus” Association is presented along with details of the necessary steps of involving Universities, Research Institutions and Central Libraries of Bucharest, Cluj-Napoca, Iași and Timișoara Universities in order to provide access to the main foreign books and scientific journals necessary for the scientific activities across Romania are described.

Keywords: Scientific journals, Books, Documentation, Open access, National repository

În Statutul Asociației se precizează: *„Asociația Universităților, Institutelor de Cercetare-Dezvoltare și Bibliotecilor Universitare din România - ”Anelis Plus” activează cu scopul reprezentării intereselor de informare și documentare a membrilor săi, de a desfășura activități de cercetare - dezvoltare, de a achiziționa resurse electronice de informare și documentare științifică destinate învățământului și cercetării, de a efectua activități de promovare și cunoaștere necesare implementării politicilor educaționale și de cercetare, pentru a răspunde nevoilor crescânde de informare și documentare ale utilizatorilor din România”.*

De ce a fost nevoie de această instituție, cum s-a format, care sunt reușitele și nerealizările ei, după aproape cinci ani de activitate de la înființare, constituie subiectul unei mici serii de două sau poate trei articole, ce vor fi găzduite de Revista de Politica Științei și Scientometrie, prin care voi încerca să arăt că și în România, atunci când sunt identificate probleme comune, oameni și instituții se pot organiza pentru a construi entități funcționale, chiar la nivel național, capabile să le rezolve. Reușita acțiunii a avut la bază buna credință a unor persoane convinse de utilitatea muncii lor, pentru care nu motivația materială a fost prioritară, ci respectarea cuvântului dat în realizarea proiectului în care au crezut.

În încercarea de a păstra un cadru agreabil în relatarea faptelor și de a fi cât mai obiectiv în evaluarea situațiilor cu care s-au confruntat toți cei implicați în construcția despre care îmi propun să relatez, voi încerca să utilizez mai ales formulări

impersonale. Voi folosi persoana întâi numai acolo unde trebuie să-mi asum răspunderea faptelor. Am considerat că este necesar să apară un astfel de articol în care cele petrecute, mai ales în ultimii ani, în problema asigurării accesului la literatura științifică, să fie relatate din perspectiva celor care au avut, în anumite momente, un rol principal în realizarea și derularea proiectului.

O retrospectivă asupra cauzelor care m-au determinat să mă angajez în realizarea unui proiect de asemenea anvergură m-a condus spre evocarea unor fapte ce s-au petrecut cu circa patru decenii în urmă. Atunci, înainte de 1989, o decizie a „conducerii superioare” a vremii a făcut ca majoritatea bibliotecilor și în special cele universitare, să nu mai dispună de fonduri valutare pentru achiziții de cărți și reviste de specialitate din țările dezvoltate. Era încă un pas spre o izolare care avea să limiteze foarte mult, să încetinească și, nu în puține cazuri, să oprească progresul științific și tehnologic din țară în condițiile în care, paradoxal, puterea vremii cerea performanță și competitivitate tot mai mare pentru produsele românești.

Ideea unei economii autarhice a determinat, între altele, ca cercetarea științifică din țară să fie susținută direct de unitățile industriale. Acestea erau obligate să-și rezolve problemele tehnice și să-și asigure dezvoltarea tehnologică prin contracte de cercetare încheiate cu institute de cercetare și colective din Universități, Institute politehnice sau alte instituții de învățământ superior. Una dintre consecințele acestor măsuri a fost apariția de noi unități de cercetare în

multe domenii noi în care era nevoie de specialiști pentru a căror formare era nevoie de timp, efort material și nu în ultimul rând de documentare corespunzătoare. Absența informării științifice și a elementelor de tehnologie modernă au limitat mai ales calitativ performanțele acestor unități.

Cu trecerea timpului absența informării științifice a devenit gravă și era de neînțeles. Era de neînțeles faptul că, în epoca în care se clama continuu că produsele industriale și desigur creația științifică trebuie să fie la nivel mondial, iar cel puțin 5% din acestea să fie peste acest nivel (!), se ajunsese la concluzia că revistele științifice internaționale pot lipsi din bibliotecile majorității instituțiilor de învățământ superior și a institutelor de cercetare. În majoritatea țărilor din vecinătatea noastră informarea științifică avea un tratament opus. În Polonia, de exemplu, în 1982, la Universitatea din Lublin, numai în biblioteca de fizică, se găseau numerele la zi a 32 de titluri dintre cele mai importante reviste științifice din lume!

Un alt aspect paradoxal al vremii consta în faptul că, de exemplu, în bibliotecile facultăților de matematică, fizică, biologie și altele din Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, la acea vreme, existau colecții ale unor reviste științifice importante din perioadele celor două războaie mondiale și în perioadă de pace, cu o economie „multilateral dezvoltată” aceste colecții au fost întrerupte.

Membrii comunității academice din universități și din institutle de cercetare din țară nu s-au putut împăca cu această situație au căutat și din fericire au găsit și utilizat diferite căi pentru obținerea informației științifice, dar în bună măsură limitată atât cantitativ cât mai ales calitativ. Astfel, au fost folosite schimburi de publicații, organizate prin bibliotecile universitare, au fost solicitate cărți ale principalelor edituri străine pentru a fi recenzate și popularizate în revistele din țară iar cartea respectivă intra în inventarul bibliotecii! Cel mai răspândit mijloc de informare științifică a rămas la inițiativa individuală a cercetătorului care, pe cheltuială proprie solicita extrasele articolelor științifice de la autorii lor.

Schimbările majore produse în societatea românească după 1989, din păcate, nu au adus cu ele o rezolvare a problemelor, pe măsura așteptărilor comunității academice din țară. Printre aceste probleme amânate pentru un viitor neclar a fost și aceea a asigurării accesului personalului academic la literatura științifică internațională.

Ce s-a întâmplat în România, în acest domeniu, după 1989, este destul de greu de rezumat. În entuziasmul care a dominat încercarea de reformare a

societății, cel puțin în primii ani, sub presiunea numeroaselor așteptări, în general neclare sau vag formulate, problema documentării științifice în mediul academic și de cercetare a rămas, în bună măsură, la inițiativa fiecărei instituții și nu de puține ori la inițiativa particulară a membrilor comunității academice, ca o extensie a experienței anterioare. Nu mi-am propus să fac o analiză a ceea ce s-a petrecut, în acest domeniu, la nivel național. Mi-aș permite să mă refer doar la un exemplu pe care, în calitate de rector l-am cunoscut îndeaproape, relatând câteva acțiuni întreprinse în Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, având convingerea că lucruri similare s-au petrecut și în celelalte Universități și institute de cercetare științifică din țară. Între acțiunile mai importante întreprinse după 1989, trebuie menționate următoarele:.

1) Într-o colaborare continuă cu Biblioteca Centrală Universitară „Mihail Eminescu” din Iași, Universitatea a căutat stabilirea unui mecanism financiar, cât de cât stabil, pentru abonarea revistelor științifice mai importante și cumpărarea de cărți pentru domeniile de cercetare și de pregătire profesională din Universitate. Multe dintre aceste domenii erau, fie reînființate, fie domenii noi abordate odată cu schimbările rapide produse în sistem și care aveau nevoie urgentă de informare științifică. Cheltuielile legate de aceste achiziții au fost asigurate, în prima etapă, până la introducerea, în 1998, a noului sistem de finanțare a Universităților, exclusiv din bugetul primit de la Ministerul Educației, după care Universitatea a putut folosi și fonduri din venituri proprii.

2) O atenție specială a fost acordată contractelor de cercetare științifică care, la inițiativa CNCIS-ului, și a UEFISCDI-ului, în anumite perioade, au avut prevăzute ca cheltuieli eligibile capitole care vizau documentarea științifică. Prin aceste fonduri, au putut fi achiziționate publicații științifice, reviste și cărți, de interes pentru domeniile din care făceau parte temele contractelor respective. În acest sens, de real folos au fost contractele câștigate, în perioada 1992- 2000, de profesorii din Universitate în cadrul programului TEMPUS, și în perioada 1998-2001 în cadrul programului finanțat din împrumutul făcut de Ministerul Educației de la Banca Mondială. Prin aceste programe, au fost procurate colecții de reviste și cărți care au permis înființarea și dezvoltarea de microbiblioteci de catedră sau de departament. Totuși, fluctuațiile care au avut loc dealungul timpului în finanțarea programelor de cercetare la nivel național și capacitatea redusă a colectivelor de a accede la fonduri internaționale de cercetare, nu au permis elaborarea unei strategii și a unui program coerent al Universității pentru asigurarea unei

continuități în achiziționarea colecțiilor de reviste științifice de interes;

3) O resursă importantă, prin care s-a reușit, în primul rând, completarea la zi a unor colecții întregi de reviste științifice, acoperind și perioada de după 1977, a constituit-o donațiile efectuate de Universitățile din Elveția și Germania cu care Universitatea noastră a avut și are colaborări științifice;

4) Nu în ultimul rând, a fost continuată procurarea de publicații și chiar colecții de reviste științifice din străinătate prin schimburi cu publicațiile Universității noastre și, în anumite cazuri, prin contribuții directe ale profesorilor și cercetătorilor, care au asigurat fonduri pentru achiziția de publicații științifice specifice domeniilor lor de interes. La acestea se adaugă, desigur, mecanismul știut de solcitare individuală a articolelor științifice de la autorii acestora, la care s-a adăugat și posibilitatea de a cere ajutorul colegilor și studenților plecați în străinătate pentru a trimite copiile lucrărilor științifice necesare cercetătorilor din Universitate.

Această stare de lucruri m-a determinat ca, începând cu 4 noiembrie 2003, când am fost invitat să ocup funcția de Secretar de Stat pentru cercetare științifică în cadrul Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului, să mă gândesc la o posibilă schimbare. Schimbare pe care am propus-o public în 19 noiembrie, la INMA de ziua cercetătorului, unde am declarat între altele că elaborarea și punerea în operă a unui program la nivel național, prin care să se asigure comunității academice din țară accesul la literatura de specialitate este o problemă majoră ce trebuie abordată cu prioritate.

O analiză a situației, la nivel național privind informarea științifică, mi-a confirmat cele relatate mai sus. În general, bibliotecile universitare, Biblioteca Academiei Române sau bibliotecile institutelor de cercetare acționau în cea mai mare parte individual. INID, ca institut specializat al cărui obiectiv era tocmai asigurarea documentației științifice, era într-o situație precară atât financiar, cât mai ales managerial. În afară de faptul că era gestionarul unei colecții importante de cărți, îndeosebi tehnice, și a multor colecții de reviste de specialitate, institutul suferea din cauza unui personal redus ca număr și demotivat, fără un program de perspectivă în condițiile în care statutul sau era de autofinanțare!

M-am orientat spre bibliotecile centrale universitare (BCU) și la solicitarea domnului profesor univ. Vasile Țâra, director al BCU Timișoara, am organizat câteva runde de discuții cu directorii celor patru Biblioteci Centrele Universitare din București, Cluj-Napoca, Iași și Timișoara, în

cadrul cărora au fost discutate problemele concrete existente în sistem, precum și modalitățile prin care ar putea fi conceput un program național pentru asigurarea resurselor de informare științifică. În anumite privințe discuțiile avute au fost utile. Am putut constata că stabilirea unei colaborări între instituțiile din România este un demers dificil. Orgoliile și vanitățile împiedică obținerea sinergiilor necesare în realizarea unor proiecte comune de asemenea amploare.

Timpul trecea repede și am fost nevoit să mă îndrept spre alte acțiuni concrete și realiste, care să reprezinte, cel puțin un prim pas, spre o construcție la nivel național.

După discuții lungi și uneori dificile, avute ca Secretar de Stat pentru cercetare în întâlnirile „tripartite”, la care luau parte reprezentanții patronatelor și respectiv sindicatului din institutele de cercetare, în cele din urmă, s-a reușit obținerea consensului pentru elaborarea câtorva proiecte ale departamentului de cercetare din Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului care să fie destinate dezvoltării activităților proprii. Aceste proiecte au fost scoase la competiție, în toamna anului 2004, beneficiind de finanțare prin programul sectorial. Acestea au fost printre ultimele proiecte câștigate și scoase la finanțare, cu câteva luni înainte de a părăsi funcția de Președinte a Autorității Naționale pentru Cercetare Științifică, Autoritate care luase ființă la începutul lunii noiembrie 2004, înlocuind secretariatul de stat pentru cercetare științifică din cadrul MEDC. Între aceste proiecte, cel referitor la *metodologia și procedurile pentru definitivarea obiectivelor și priorităților strategice ale cercetării științifice și dezvoltării tehnologice naționale în perioada 2005-2010* și respectiv *sistemul național unitar de informare și documentare științifică și tehnică*, din fericire, prin contribuția directă și salutară a noului Președinte al ANCS, domnul prof. univ. dr. Anton Anton. au fost continuate în anii care au urmat.

Ambele proiecte aveau în structura lor elemente referitoare la documentarea științifică dar, după cum se poate constata foarte ușor din tematica lor, cel de-al doilea proiect a fost destinat expres problemelor legate de informarea științifică. Proiectul a fost coordonat de ICI și a avut ca parteneri Universitatea „Politehnica” București (UPB) și INID, iar ca instituții beneficiare cele patru BCU-uri din București, Iași, Cluj-Napoca și Timișoara, respectiv biblioteca UPB. În cadrul proiectului, a fost realizată o primă formă a unui catalog virtual colectiv românesc, denumit ROLINEST, prin care colectivitățile academice din instituțiile membre puteau să ia cunoștință de titlurile

cărților și revistelor existente în bibliotecile acestor instituții. Această structură este și astăzi funcțională dar, cum nu a mai beneficiat de resurse financiare, nu s-a mai dezvoltat și nu s-a putut extinde pentru a oferi posibilitatea ca, într-un viitor rezonabil, să permită includerea tuturor entităților care desfășoară activități de cercetare și dezvoltare tehnologică și care ar avea nevoie de un astfel de sistem integrat de informare la nivel național.

Deși în perioada 2005-2007 am fost implicat în derularea primului program menționat mai sus, în care sub coordonarea prof. dr. Ing. Ioan Dumitrache, președinte al CNCISIS și a prof. dr. Ing. Adrian Curaj director al UEFISCSU au fost elaborate *obiectivele și prioritățile strategice ale cercetării științifice și dezvoltării tehnologice naționale în perioada 2007-2013*, problema documentării științifice a fost abordată numai în contextul general al cercetării științifice. Așa în 2009, când am revenit la ANCS, în funcția de consilier pe lângă Președintele Autorității, domnul profesor dr. Gerard Jitoreanu, am constatat că persoane din INID au întocmit un proiect, intitulat ANELIS, prin care se avea în vedere asigurarea accesului comunității academice din țară la literatura științifică în format electronic. În prezent proiectul ANELIS este cunoscut de majoritatea comunității academice din țară care a beneficiat din plin de serviciile oferite prin proiect. El a fost finanțat, din fonduri structurale, pentru o perioadă de trei ani 2009-2011. Prin proiect a fost asigurat accesul la literatura științifică în format electronic pentru membrii comunității academice din Universități, Institute de cercetare din sistemul național și cel al Academiei Române. Odată cu încetarea activităților institutului, coordonarea proiectului a fost preluată de UEFISCDI, care a asigurat finalizarea lui în bune condițiuni în 2012.

Toți cei familiarizați cu proiectele finanțate din fonduri structurale cunosc foarte bine că, adjudecarea și derularea unui proiect de acest fel nu se poate face decât cu respectarea unor condiții generale ale programului prin care a fost obținută finanțarea și respectiv a unor condiții specifice proiectului în cauză. În cazul proiectului ANELIS, două condiții presupuneau o atenție deosebită, pe de o parte a inițiatorului și titularului de proiect, dar, indiscutabil și din partea beneficiarilor de servicii, care avuseseră prilejul să se bucure, prin proiect, de un răspuns bun la niște cerințe pe cât de importante pe atât de necesare. O primă condiție era aceea că, la încheierea perioadei de finanțare a proiectului, serviciile oferite prin ANELIS trebuiau să fie asigurate în continuare, pentru o perioadă de cel puțin cinci ani, prin crearea unei entități care să ducă mai departe și chiar să dezvolte activitățile specifice. Cea de a doua condiție

reprezenta o cerință financiară concretizată prin aceea că, acoperirea costurilor pentru continuarea serviciilor acordate prin proiect vor putea fi acoperite, într-o proporție limitată, din fonduri publice și restul fondurilor trebuiau să fie suportate prin contribuția instituțiilor beneficiare. Ambele condiții erau critice pentru comunitatea academică. Neîndeplinirea lor putea avea urmări ce nu sunt greu de anticipat. În primul rând încetarea accesului la literatura de specialitate, un lucru desigur nedorit de comunitatea științifică din țară, și foarte probabil penalități și returnarea, eventual parțială, a unor fonduri europene.

O posibilă rezolvare a problemei ar fi fost prin activarea Consorțiului CAREER, Consorțiu alcătuit în 2008 la inițiativa domnului profesor univ. dr. Mircea Regneală, director la acea vreme a BCU București. CAREER ajunsese să cuprindă, la un moment dat, 12 Universități și BCU-uri. Din păcate, demersul nu avea șanse de reușită, deoarece inițiatorii nu luaseră în considerare legislația în domeniu. În anul 2004, a fost votată în parlament și promulgată legea consorțiilor care specifică, între altele că, o Universitate sau un Institut Național de Cercetare nu poate să facă parte simultan din mai multe consorții. Așadar, apartenența la Consorțiul CAREER limita posibilitatea Universităților să facă parte și din alte consorții universitare sau de alt gen. Mai mult, unele Universități erau deja membre ale unor consorții și, ca urmare, nu aveau cum să devină membre CAREER.

În aceste condiții, în luna februarie a anului 2011, profitând de participarea la o reuniune organizată de UEFISCDI, la care erau invitați reprezentanți ai Universităților, Institutelor naționale de Cercetare și ai Academiei Române, i-am propus domnului profesor dr. Adrian Curaj, la acea vreme director general al UEFISCDI, să avem o scurtă întâlnire cu reprezentanți ai marilor Universități din țară, a Academiei Române și ANCS pentru consultări privind oportunitatea înființării unei Asociații la nivel național care să-și propună, ca obiectiv principal, continuarea activităților specifice programului ANELIS. Asociația urma să funcționeze în baza noii legi a educației 1/2011 care, în articolul 129 la alineatul 1, preciza că „*instituțiile de învățământ superior pot înființa, singure sau prin asociere, societăți comerciale, fundații sau asociații, cu aprobarea senatului universitar...*”, iar la alineatul 3: „*la constituirea societăților comerciale, a fundațiilor sau a asociațiilor, instituția de învățământ superior de stat poate contribui exclusiv cu bani, brevete de invenție și alte drepturi de proprietate industrială...*”. Propunerea a fost susținută în unanimitate de cei prezenți la întâlnire, urmând ca subsemnatul să se ocupe de ducerea acesteia la îndeplinire.

A urmat o perioadă de consultări cu reprezentanți ai Universităților, ai Institutelor de cercetare, ai conducerii ANCS și, nu în ultimul rând UEFISCDI, în care au fost lămurite diferite elemente procedurale și a fost, între altele, propus un acronim al Asociației care să exprime explicit faptul că este continuatoarea proiectului ANELIS. Așa a fost agreată forma scurtă a denumirii noii entități ca: *Asociația „Anelis Plus”*, urmând ca ea să fie propusă spre aprobare în ședința de constituire a Asociației.

În aceste condiții, la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, în colaborare cu BCU „Mihai Eminescu” a fost constituit un grup de lucru care s-a ocupat de elaborarea statutului Asociației și de consultarea mediului academic din țară, beneficiar al serviciilor asigurate prin proiectul ANELIS, în vederea organizării ședinței de constituire a Asociației. În urma confirmărilor primite de la instituțiile de învățământ superior, a institutelor de cercetare-dezvoltare și a bibliotecilor centrale universitare, în 4 septembrie 2011, la BCU Iași a avut loc ședința de constituire a Asociației Universităților, Institutelor de Cercetare-Dezvoltare și Bibliotecilor Centrale Universitare din România, „Anelis Plus”.

Ședința de constituire a Asociației a avut loc în prezența reprezentanților a 47 de instituții: Universități (21), Institute de Cercetare-Dezvoltare (21), Biblioteci Centrale Universitare (3) și a două instituții publice care desfășoară activități de cercetare științifică din România. La ședință au fost invitați și au participat domnul profesor dr. Ing. Adrian Curaj, director general al UEFISCDI și doamna Dana Gheorghe director în ANCS. În cadrul ședinței au fost făcute mai multe propuneri pentru modificarea unor articole din forma prezentată a Statutului Asociației. Suplimentar prevederilor statutare, în cadrul ședinței, au fost prezentate și adoptate câteva principii, în baza cărora urmau să fie făcute alegerile persoanelor care să ocupe funcții în structurile de conducere și funcționare ale Asociației. Aceste principii au fost:

1) Consiliul Director al Asociației (CDA) trebuie să fie o structură distribuită în teritoriu, așa încât să fie reprezentate cel puțin cele patru mari centre universitare București, Cluj-Napoca, Iași și Timișoara. CDA va putea ține ședințe și prin sistemul videoconferințelor;

2) În ocuparea pozițiilor din Consiliul Director se va ține seama de o reprezentare proporțională cu numărul instituțiilor membre de o anumită categorie, Universități, Institute de Cercetare-Dezvoltare și respectiv BCU-uri;

3) În Consiliul Director vor fi alese acele persoane care acceptă să lucreze fără remunerație.

În vederea întocmirii documentelor necesare obținerii personalității juridice, a certificatului de înscriere în Registrul special și înregistrării oficiale a Asociației, în ședința de constituire au fost luate următoarele hotărâri minime obligatorii:

1) structura agreată de participanți: ASOCIAȚIE

2) sediul: Iași, Blvd. Carol I, nr.11

3) refacerea Statutului Asociației cu completările și reformulările adoptate în ședința de constituire. În acest scop, a fost nominalizată o comisie formată din: dr. Ivona Olariu (BCU Iași), prof. dr. Florentina Munteanu (Univ. „Aurel Vlaicu” din Arad) și prof. dr. Doru Sabău (USAMV Cluj-Napoca), care a avut ca misiune definitivarea noii forme a Statutului, transmiterea lui membrilor Asociației și obținerea acordului pentru folosirea lui în instanță.

Totodată au fost făcute alegeri pentru ocuparea funcțiilor de bază din conducerea unei Asociații, elemente cerute de procedura de legalizare, astfel:

1) **Președinte:**

- Prof. univ.dr. Gheorghe Popa, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

2) **Vicepreședinti:**

- Conf. Dr. Univ. Vasile Docea, Director BCU Timișoara

- C.S.I. dr. Vlad Avrigeanu, Institutul Național de Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei” București

3) **Președintele comisiei de cenzori:**

- Dr. Vasile Motoc, Director General, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu.

În unanimitatea celor prezenți s-a hotărât ca toate instituțiile membre ale Asociației, care prin reprezentanți au luat parte la lucrările ședinței de constituire sau și-au exprimat în scris acceptul de a deveni membri, dar din motive obiective nu au avut reprezentanți la ședința din 4 septembrie, să fie înregistrate ca membri fondatori.

Grupul de lucru menționat mai sus era, de asemenea, mandatat să continue definitivarea dosarului pentru înregistrarea oficială a Asociației prin: i) transmiterea către Ministerul Justiției a solicitării pentru rezervarea numelui Asociației, ii) obținerea de la Secretariatul General al Guvernului a aprobării pentru folosirea cuvântului ROMÂNIA în titulatura Asociației, iii) deschiderea unui cont bancar pentru Asociație și iv) semnarea de către toți membrii Asociației din toată țara a documentelor originale de constituire a Asociației.

Aceste operațiuni, precum și termenele stabilite de Tribunalul Iași au făcut ca legalizarea și înregistrarea oficială a Asociației „Anelis Plus” să aibe loc în cea de-a doua parte a lunii decembrie 2011. Imediat ce a fost obținută recunoașterea

oficială a Asociației, s-a dispus convocarea primei Adunări Generale, care a fost fixată pentru data de 13 ianuarie 2012 și care a avut loc la Academia de Științe Economice din București.

În deschiderea lucrărilor primei Adunări Generale a Asociației ”Anelis Plus”, domnul prof. dr. Pavel Năstase, la acea vreme prorector al Academiei de Studii Economice din București, a adresat un cuvânt de salut și încurajare din partea instituției gazdă, fiind o primă recunoștere publică a instituției nou create prin voința și susținerea majorității Universităților publice și Institutelor Naționale de Cercetare din țară.

În ciuda unei ordini de zi încărcate, în cadrul Adunării Generale au fost luate în discuție toate problemele propuse și au fost votate decizii noi pentru construcția și consolidarea Asociației, astfel:

1) Cu unanimitate de voturi au fost validate cererile unui număr de 19 Universități, Institute de Cercetare și Biblioteci Centrale Universitare să devină membri afiliați cu drepturi depline în Asociație. În acest fel Asociația „Anelis Plus” a ajuns, la acea dată, la un număr de 66 de membri;

2) În baza prevederii statutare, au fost alese persoanele care aveau să ocupe funcții executive în cadrul Biroului Asociației, astfel:

- Dr. Ivona Olariu (BCU „Mihai Eminescu” din Iași) ca Director Executiv
- Sorin Avram (UEFISCDI) ca Secretar
- Ec. Felicia Răileanu (Director Economic la UMF Iași), contabil

Asistența juridică urma să fie asigurată printr-un contract de colaborare cu un jurist care va fi selectat de Consiliul Director al Asociației.

S-a hotărât ca aceste funcții să fie remunerate din fondurile Asociației și au fost fixate cuantumul retribuițiilor, funcție de răspunderea în Asociație și de veniturile asigurate prin cotizațiile membrilor.

3) s-a trecut la alegerea celorlalți doi membri ai comisiei de cenzori. Cu unanimitate de voturi au fost alese:

- Manuela Fotea, Universitatea Tehnică „Gh. Asachi” din Iași
- Daniela Druguș, Universitatea de Medicină și Farmacie din Iași

4) o atenție deosebită a fost acordată alegerii celorlalți membri ai Consiliului Director al Asociației. Față de principiile stabilite la ședința de constituire au fost adăugate încă două recomandări. Șefii comisiilor celor șase domenii mari, utilizate în clasificarea introdusă și folosită de UEFISCDI, trebuie să fie membri de drept ai Consiliului, pe de altă parte, este de dorit ca, în măsura posibilităților, să fie alese persoane care sunt familiarizate cu problemele specifice Asociației (biblioteconomie, informatică,

achiziții etc). Faptul că în ședința de constituire a Asociației fuseseră aleși trei membri, fiecare reprezentând câte o categorie de instituție: universitate, institut de cercetare și respectiv bibliotecă au mai rămas să fie aleși încă 4 reprezentanți din Universități, 3 din Institute de cercetare și respectiv reprezentantul ANCS. Având în vedere aceste elemente, cu unanimitate de voturi, următoarele persoane au fost alese ca membri ai Consiliului Director al Asociației:

- Dr. Cristina Albu (Universitatea „Politehnica” București) și C.S.I. Dr. Octavian Frangu (ICECHIM, București) reprezentând comisia pentru științe ingineresti.

- Conf.univ.dr. Liviu Bogdan Vlad (ASE București) reprezentând comisia de științe sociale și economice.

- Conf.univ.dr. Cătălin Gheorghe (Universitatea de Arte Iași), reprezentând comisia de artă și arhitectură;

- Conf. univ. dr. Dragoș Pieptu (UMF „GR.T.Popa” din Iași) și C.S.I. dr. Alina Buțu, (INCDSB) reprezentând comisia de științele vieții;

- C.S.I.dr. Vasile Stanciu (ICSI Râmnicu Vâlcea) secretar general al Asociației.

Celelalte două comisii pentru științele naturii și respectiv științe umaniste sunt reprezentate de cei doi vicepreședinți Vlad Avrigeanu și respectiv Vasile Docea.

ANCS va fi reprezentat în Consiliul Director al Asociației de domnul dr. Ionel Andrei, director general în cadrul ANCS.

5) Tot în baza Statutului și luând în considerare discuțiile preliminare avute în ședința de constituire a Asociației, au fost hotărâte și votate taxele de afiliere și respectiv de membru al Asociației.

În Adunarea Generală au fost exprimate recomandările ca în atenția Consiliului Director al Asociației să fie tratate cu prioritate trei elemente: i) purtarea discuțiilor la ANCS, ca autoritate pentru cercetarea științifică, pentru identificarea modului în care se va asigura finanțarea de la buget a serviciilor de acces la literatura științifică ca obiectiv necesar în îndeplinirea angajamentului prin proiectul ANELIS, ii) propunerea unui algoritm pentru calculul contribuției financiare a membrilor Asociației pentru achizițiile ce urmau a fi efectuate prin Asociație în folosul membrilor săi și iii) continuarea îmbunătățirii Statutului Asociației.

Ca urmare a acestor recomandări, Consiliul Director a solicitat o întâlnire cu domnul prof.univ.dr. Dragoș Ciuparu, Președinte al ANCS, întâlnire care a avut loc la începutul lunii martie 2012 și la care au luat parte dr. Ionel Andrei director general al ANCS și prof.univ.dr. Adrian Curaj,

director general al UEFISCDI. În cadrul întâlnirii au fost analizate diferite aspecte privind rolul Asociației și modul în care aceasta ar putea să beneficieze de fonduri publice pentru acoperirea costurilor serviciilor, investițiilor și activităților pe care le va desfășura. În final, au fost identificate trei direcții de acțiune: i) în cadrul programului CAPACITĂȚI din Planul Național II urma să fie lansat la competiție un proiect pentru o durată de trei ani având ca idee de bază asigurarea accesului electronic la literatura științifică și la care Asociația avea dreptul să participe, ii) Asociația va trebui să-și consolideze statutul său în societate în așa fel încât, după trei ani să poată face cerere pentru a fi evaluată și să devină entitate de utilitate publică. În acest fel, Asociația ar putea să se bucure în viitor de o alocare directă a unei finanțări de la bugetul de stat, și iii) să se studieze posibilitatea găsirii și a altor surse de finanțare a activităților Asociației, inclusiv din viitoarele programe europene.

În continuare, au avut loc numeroase schimburi de mesaje între membrii Biroului Executiv și membrii Asociației, prin care au fost aduse noi completări și reformulări la Statutul Asociației. De asemenea, au intervenit schimbări în componența Consiliului Director și instituții noi au făcut cereri pentru a deveni membre ale Asociației, cereri care trebuiau validate în Adunarea Generală. Ca urmare, s-a ajuns la concluzia că este necesară convocarea unei noi Adunări Generale care a fost anunțată pentru 24 aprilie 2012 și care a avut loc în amfiteatrul „Heliade Rădulescu” de la Biblioteca Academiei Române.

Noua ediție a Adunării Generale a validat noii membri afiliați, așa încât numărul membrilor Asociației a ajuns, la acea dată, la 72 de instituții, (29 Institute de cercetare, 39 Universități și 4 biblioteci universitare).

În cadrul adunării au fost prezentate și supuse aprobării cererile, înaintate de diferite instituții membre, pentru modificarea numirilor de persoane care le reprezintă în Asociație. Între acestea a fost prezentată și aprobată cererea domnului dr. Vlad Avrigeanu de retragere din Consiliul Director și respectiv ca reprezentant al IFIN-HH în Asociație. În acest caz, a fost aprobată propunerea ca, în aceleași funcții și cu aceleași responsabilități, să fie aleasă doamna dr. Maria Dinescu, de la IFIN-HH.

În continuare, au fost prezentate concluziile întâlnirilor membrilor CD al Asociației, cu conducerea ANCS și anume: i) faptul că UEFISCDI va lansa la competiție un proiect în cadrul programului CAPACITĂȚI, prin care, în condițiile în care va fi câștigat de Asociație, printr-un contract încheiat între UEFISCDI și Asociație, va fi posibilă

asigurarea, pentru trei ani, a unui buget care să acopere cel mult 80% din costurile proiectului, restul de cel puțin 20% să fie asigurate din contribuțiile membrilor. ii) A fost adusă la cunoștința Adunării Generale precizarea că, în cazul unei contribuții din partea Asociației, sub procentul de 20%, suma alocată de la buget prin contract se va micșora în mod corespunzător. Acestea au fost condițiile în care Adunarea Generală a mandatat CD să se ocupe de conceperea, scrierea și prezentarea documentației din partea Asociației pentru a participa la competiție, odată ce aceasta va fi lansată public.

După cum s-a precizat în prima parte a acestui material, proiectul ANELIS se încheia în 21 aprilie 2012. Ca urmare, se creaseră condițiile întreruperii accesului la literatura științifică pentru comunitatea academică din România. Totuși, atât editurile din străinătate, cât și furnizorii de servicii din țară luaseră la cunoștință de înființarea Asociației ”Anelis Plus” și de demersurile făcute pentru continuarea proiectului ANELIS. Ca urmare, în Adunarea Generală a fost aprobat conținutul scrisorilor care urmau a fi adresate, în numele Asociației de Președintele ei, atât editurilor din străinătate, cât și reprezentanților acestora în România, prin care se solicita păstrarea accesului la resursele electronice și după expirarea contractului din proiectul ANELIS.

În aceeași ședință, directorul executiv al Asociației a prezentat metodologia după care urma să fie calculată valoarea cofinanțării fiecărei instituții membre, urmând ca în cel mai scurt timp să fie trimise observațiile și eventualele propuneri noi.

Cea mai mare parte a lucrărilor Adunării Generale a constat din prezentarea și aprobarea noilor formulări și completări ale Statutului Asociației. Odată aprobate, s-a hotărât ca aceste modificări să fie legalizate și Adunarea Generală a mandatat CD să întreprindă demersurile pentru ducerea la îndeplinire a hotărârii.

În încheierea lucrărilor a fost audiat și aprobat raportul financiar al Asociației până la data de 24 aprilie 2012 și a fost aprobat nivelul sumelor ce pot fi aprobate prin semnătura diferitelor persoane cu funcții executive în Asociație.

După cum se poate constata ușor, până la acest moment, m-am limitat la prezentarea faptelor petrecute la nivel de Asociație și nu am acordat atenția, desigur cuvenită și cu siguranță meritată, a ceea ce s-a petrecut mai ales în ședințele Consiliului Director, în întâlnirile sau interacțiunile telefonice sau prin corespondență cu conducerea instituțiilor membre, ale instituțiilor finanțatoare sau potențial finanțatoare și altele. Demersurile noastre au avut la bază convingerea că mediul academic este convins de necesitatea asigurării documentației științifice, lucru

confirmat cu prisosință de răspunsurile prompte și, nu de puține ori, pline de înțelegere, care s-au concretizat prin scrisorile oficiale de susținere a Asociației, scrisori solicitate de Asociație și cerute de documentația ce urma să o depunem la UEFISCDI pentru a putea participa la competiția pentru câștigarea proiectului de finanțare. Toate acestea au presupus un volum foarte mare de lucru, care s-a tradus prin numeroase ședințe ale CD ținute mai ales în sistem video, ori de câte ori situația o impunea și în ședințe cu participare fizică, organizate de regulă la București. Nu puține au fost cazurile când a trebuit să avem de două sau de trei ori pe săptămână întâlniri video și vreau să fac precizarea că, în nici o situație nu am fost nevoiți să amânăm ședința din motive nestatutare și, în primul rând, din lipsa a numărului statutar de participanți. Acest lucru spune foarte mult de calitatea membrilor Consiliului Director, de spiritul de responsabilitate și de determinarea cu care s-au angajat în ducerea la îndeplinire a angajamentelor față de colegii din țară.

Nu voi intra în detaliile acestei activități intense la care membrii Biroului Executiv au asigurat permanent documentele și logistica necesare în organizarea ședințelor și, foarte important, redactarea hotărârilor CD, a proceselor verbale, a altor documente și îndosarierea lor așa încât, în orice moment, orice persoană, autorizată și îndreptățită sau curioasă să cunoască detalii privind construcția instituției ”Anelis Plus”, va putea consulta o arhivă bogată și conformă realității consemnate în acele momente.

Nu aș vrea să închei această primă parte a acestui articol, fără a face o completare. Orice persoană, în interacție cu mediul în care trăiește se poate afla în situația de a opta, într-un fel sau altul și în cele din urmă de a decide sau a se hotărî de a acționa într-un anumit mod. Un exemplu banal ar fi, să zicem, ce decizie iei în fața opțiunii ca, într-o zi să mergi la plimbare în parc sau să rămâi în casă! Nu totdeauna este clar de ce am decis să rămânem în casă, de exemplu. În general, o astfel de hotărâre, în ultimă instanță banală, poate depinde de foarte mulți factori și, chiar când am încerca să fim foarte obiectivi în evaluarea situației, nu putem fi feriți de o componentă subiectivă ce se poate manifesta, de cele mai multe ori inconștient, ca un simplu reflex la o situație dată. Această componentă subiectivă este greu de identificat dintr-un sistem propriu, de aceea, mai ales în cazul celor care ocupă funcții publice, în care acțiunile întreprinse și deciziile luate pot avea efecte mari asupra multor persoane sau instituții, este de dorit să poată apela la opinia unor consultanți buni, la consilieri onești, care să aibă calitatea nu numai de a judeca și evalua obiectiv lucrurile, dar

mai ales de a avea curajul să spună deschis, cu tot riscul, observațiile lor.

În acest sens, trebuie să accentuez că am avut șansa ca în structurile de conducere ale Asociației să fi fost alese persoane care își exprimă opiniile cu mult curaj și determinare și în care te poți bizui mai ales în momentele critice. Aceste calități sunt esențiale și au fost puse în evidență în momentele de criză - momente care nu au lipsit și care, uneori, au pus în pericol construcția Asociației.

În prezentarea făcută în acest material nu m-am referit explicit la momentele critice sau de criză dar, pentru a pregăti partea a doua a prezentării ce va urma, foarte probabil, într-un număr viitor al acestei reviste, aș vrea să precizez că și această perioadă, de mai bine de un an din istoria „nașterii” Asociației a fost marcată de momente și întâmplări cel puțin neplăcute dacă nu la limita unei situații critice, reacții care au arătat că nu toate lucrurile, petrecute în construcția Asociației și realitate mai sus, au fost primite totdeauna favorabil de toți membrii Asociației. Au fost cazuri în care diferite persoane și-au exprimat îndoiele privind onestitatea Asociației. Au fost reacții care ne lăsau a înțelege că Asociația „Anelis Plus” nu este alt ceva decât un nou ONG, care caută să cheltuie niște bani publici, fără a detalia în folosul cui, lăsând loc unor bănuieli ușor de înțeles. Astfel de reacții nu au putut fi motivate și au rămas la nivelul unor acțiuni, să zicem, subiective. Dar, faptul că astfel de aprecieri au fost posibile, au determinat contrareacții exprimate printr-o demotivare a persoanelor angajate în aceste acțiuni de continuare a demersului de construcție a Asociației. După modul în care au evoluat evenimentele, se poate constata că momentele critice, de genul celor precizate ceva mai sus, au fost depășite și acum se poate vorbi de o activitate de peste 4 ani cu rezultate care sperăm că vor fi judecate cât mai obiectiv de comunitatea academică din țară.

Fac pe acesată cale un apel la cei care cunosc bine ce reprezintă Asociația ”Anelis Plus” să apere ceea ce s-a realizat cu atâta efort indiferent de cine este sau va fi la conducerea ei. În Asociație am fost și suntem deschiși discuțiilor și acceptăm orice observație pertinentă făcută în folosul membrilor care compun Asociația. Cred că nu pot fi acceptate aserțiuni și caracterizări nefondate și răuvoitoare care se încadrează mai curând în curentul general de compromitere și demolare, din principiu, a oricărei construcții care se dovedește a fi utilă societății.

Autor corespondent: ghpopa@uaic.ro